

Rozwój emocji w wieku przedszkolnym

Formowanie sfery emocjonalnej u dziecka jest istotnym i koniecznym elementem wychowania. Obowiązek ten spoczywa przede wszystkim na rodzicach, ale duży wpływ na to mają także nauczyciele wychowania przedszkolnego. Procesy emocjonalne odgrywają ogromną rolę w kształtowaniu się osobowości dziecka, w jego przystosowaniu się do środowiska i regulacji stosunków z otoczeniem.

Rodzina jest pierwszym środowiskiem, w którym już od chwili narodzin dziecko przeżywa emocje. Jest to otoczenie najbardziej dla niego przyjazne, w którym obdarzone jest bezwarunkową miłością, życzliwością i wyrozumiałością, dzięki którym kształtuje się właściwy rozwój emocjonalny dziecka. Zachowania rodziców są pierwszymi wzorcami, które będą przykładem na całe życie. Zaspokojenie podstawowych potrzeb: bezpieczeństwa, miłości i akceptacji stanowi podstawę prawidłowego procesu kształtowania więzi emocjonalnych. Wspólna rozmowa wszystkich członków rodziny, zwłaszcza dotycząca emocji, stymuluje tworzenie trwałych więzi oraz kształtuje odporność emocjonalną, tak bardzo potrzebną do radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Warto, aby rodzice nie szczędzili czasu własnym dzieciom, aby możliwie najczęściej byli „blisko” swojego dziecka, służyli mu wsparciem, dobrym słowem, miłym gestem, uśmiechem. Optymalny klimat domu rodzinnego w procesie rozwoju emocjonalnego warunkuje dobre funkcjonowanie dziecka w przedszkolu. W ramach współpracy przedszkola z rodzicami, warto uświadamiać istotną prawidłowość, iż wyłącznie zdolności umysłowe nie gwarantują sukcesów w szkole. Decydują o tym zdolności emocjonalne, które w domu rodzinnym mogą być kształtowane przez:

- określanie granic „co wolno – czego nie wolno”,
- okazywanie konsekwencji i stanowczości wobec dziecka,
- wzmacnianie pozytywnych zachowań i mocnych stron,
- tworzenie warunków do samodzielnego funkcjonowania dziecka w zakresie jego możliwości,
- stymulowanie aktywności poznawczej,
- uczenie porządku i dobrych manier.

Rozwój emocjonalny dzieci w wieku przedszkolnym w stosunku do wcześniejszych faz rozwojowych cechuje się wzbogaceniem i zróżnicowaniem życia uczuciowego. Wiąże się to z dojrzewaniem układu nerwowego, a także z wpływem oddziaływań środowiska. W tym wieku dziecko przeżywa takie uczucia jak zazdrość, gniew, strach, lęk, radość, przyjemność, sympatię, zmartwienie, ciekawość. Do 6 roku życia uczucia dzieci cechuje afektywność i impulsywność. Emocje są silne, gwałtowne i pomimo, że są krótkotrwałe, to łatwo powstają, a ich wybuch skierowany jest na zewnątrz. Reakcje przy tym mogą być niewspółmierne do siły bodźca, a powstające uczucia są zmienne i nietrwałe (labilność uczuciowa). Nadal zauważalny jest silny związek uczuć z funkcjami organizmu dziecka. Znane już we wcześniejszym okresie rozwojowym uczucia takie jak: gniew, strach, radość, zazdrość itd., które do tej pory były często niewyraźne, a także niejednoznaczne, w wieku przedszkolnym nabierają wyrazistości. Cechą charakterystyczną jest to, że dziecko nie potrafi maskować i tłumić swoich przeżyć emocjonalnych, co widać w jego zachowaniu, ruchach, gestach, w słowach. Problematyka rozwoju emocjonalnego dzieci w wieku przedszkolnym była, jest i będzie zawsze aktualnym zagadnieniem w psychologii i pedagogice. Ta sfera rozwoju dziecka jest często pomijana i zaniedbywana, rodzice i nauczyciele często przywiązują większą wagę do rozwoju innych sfer pomijając tę, która ma ogromny wpływ na kształtowanie się osobowości człowieka.

Dzieci w wieku przedszkolnym często nie rozumieją swoich emocji i nie potrafią sobie z nimi poradzić. Wpływa to na umiejętność podporządkowywania się zasadom panującym w grupie przedszkolnej.

Przedszkole może odegrać ważną rolę w zdobywaniu przez dzieci doświadczeń emocjonalnych oraz kierowaniem rozwojem emocjonalnym dziecka w sposób zamierzony. W literaturze z zakresu pedagogiki i psychologii szczególną wagę przypisuje się takim działaniom wychowawców, które we właściwy sposób pokierują rozwojem emocjonalnym dziecka. Działania te muszą być konsekwentne, systematyczne i powtarzalne, aby dzieci mogły nabywać doświadczenia związane z przeżyciami emocjonalnymi w różnorodnych sytuacjach społecznych. Efekty tych oddziaływań przyczyniają się do wszechstronnego i harmonijnego rozwoju osobowości dziecka.

Rozwój emocjonalny w wieku przedszkolnym następuje bardzo dynamicznie. Z roku na rok dziecko staje się coraz bardziej stabilne emocjonalnie, coraz lepiej radzi sobie z trudnymi i nowymi sytuacjami. Z uwagi na fakt, iż w okresie przedszkolnym dziecko styka się z wieloma nowymi emocjami, rolą dorosłych staje się uczenie dzieci nazywania, rozpoznawania i radzenia sobie z emocjami. Nauczyciele wychowania przedszkolnego, już od pierwszych dni pobytu

dziecka w przedszkolu powinni organizować sytuacje wspierające rozwój emocjonalny tj. rozmawianie o uczuciach dziecka oraz czytanie książeczek na ten temat. Kształtowaniu emocjonalności dziecka sprzyjać mogą odpowiednio dobrane zabawy. Nauczyciel w trudnych i nowych dla dziecka sytuacjach powinien przede wszystkim powinien przyznać, że dziecko ma powód, aby czuć lęk, strach, obawę, nie powinien umniejszać, ignorować trudnej dla dziecka sytuacji. Ważne jest, aby pomagać dziecku nazywać emocje, które przeżywa oraz pokazać, że je akceptujemy.

Bibliografia

- Goleman D., Inteligencja emocjonalna, Poznań, 1997.
- Harwas-Napierała B., Trempała J., Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka, Warszawa ,2009.
- Hurlock E.B., Rozwój dziecka, Warszawa, 1985.
- Matczak A., Zarys psychologii dla nauczycieli, Warszawa, 2003.
- Przetacznikowa M., Makiełło-Jarża G., Psychologia rozwojowa, Warszawa, 1980.
- Eichelberger W., Jak wychowywać szczęśliwe dzieci, Wyd. „Tu”, Warszawa 2000.
- Faber A., Mazlish E., Wyzwoleni rodzice, wyzwolone dzieci, Media Rodzina, Poznań 1999.
- Oatley K., Jenkins Jennifer M., Zrozumieć emocje, PWN, Warszawa 2003.
- Obuchowska I., Kochać i rozumieć. Jak pomóc swojemu dziecku przeżyć szczęśliwe dzieciństwo, Wyd. Media Rodzina, Poznań 1996.

Opracowała: Beata Godzic